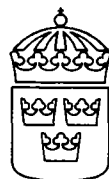

Konstitutionsutskottets yttrande

1993/94:KU4y

Lagstiftning om ingripande mot otillbörligt beteende avseende offentlig upphandling — nytt förslag

1993/94
KU4y

Till finansutskottet

Finansutskottet har den 26 april 1994 beslutat att bereda konstitutionsutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 1993/94:222 om förnyat förslag om ingripande mot otillbörligt beteende avseende offentlig upphandling jämte motionerna 1993/94:Fi16—19 i de delar som berör utskottets beredningsområde. Konstitutionsutskottet (1993/94:KU3y) har tidigare yttrat sig över proposition 1993/94:35 med samma innehåll som den nu aktuella. Konstitutionsutskottet begränsar liksom tidigare sitt yttrande till frågan om förslagets förenlighet med den kommunala självstyrelsen.

Bakgrund

Till grund för den nu aktuella propositionen ligger ett tidigare framlagt förslag (prop. 1994/94:35), som överlämnades till riksdagen under hösten 1993. Vid riksdagsbehandlingen remitterades propositionen till finansutskottet, som i sin tur inhämtade yttranden från konstitutions- och näringsutskotten. Näringsutskottet (1993/94:NU1y) ansåg att en lagstiftning av det då aktuella slaget hade en viktig funktion som komplement till lagen om offentlig upphandling. Utskottet var inte enigt. Konstitutionsutskottet (1993/94:KU3y), som avstyrkte förslaget, anförde bl.a. att propositionens lagförslag innebar ett otillbörligt och allvarligt ingrepp i den kommunala självstyrelsen. Mot majoritetsuppfattningen anmälde (c), (m), (fp) och (kds) gemensamt en avvikande mening beträffande bl.a. lagförslagets förenlighet med den kommunala självstyrelsen. Harriet Colliander (nyd) uttalade sitt stöd för ett tidigare, mera långtgående förslag från Näringsdepartementet om obligatorisk anbudsupphandling i vissa fall. Finansutskottet (bet. 1993/94:FiU5) ansåg bl.a. att lagen om offentlig upphandling är ett tillräckligt medel för att uppnå effektiv konkurrens i den offentliga sektorn. Även i finansutskottet var meningarna delade. Riksdagen följde utskottet och avslag regeringsförslaget.

De lagförslag som nu läggs fram överensstämmer med dem som förelades riksdagen i proposition 1993/94:35 med den ändringen att tidpunkten för ikraftträdandet anges till den 1 juli 1994. I propositionen hänvisas till avsnitten 4, 5 och 7–11 beträffande redovisningen av gällande ordning, motiven för lagförslaget och specialmotiveringen samt beräkning av kostnaderna för förslagets genomförande.

I den nya propositionstexten redovisas varför frågan på nytt underställs riksdagen. Det anges bl.a. att ytterligare erfarenheter vunnits sedan riksdagen prövade det tidigare lagförslaget. En sådan erfarenhet är att Konkurrensverket gått igenom ca 150 anmälningar rörande konkurrens- och marknadslösningar inkl. upphandlingar inom kommuner och landsting, varvid verket funnit att varken den nya eller tidigare gällande konkurrenslagen kan tillämpas i dessa ärenden och att verket därför får nöja sig med allmänna uttalanden om förfarandet från konkurrenssynpunkt. Vidare har representanter för näringslivet åter framhållit betydelsen av att enskilda företag ges möjlighet att på lika villkor delta i anbudstävlingar i stat och kommun och att det finns ett stort behov av den föreslagna lagen. Frågor om avbrutna anbudstävlingar, som kan innebära att konkurrensen snedvrids, övervägs i en interdepartemental arbetsgrupp.

Enligt propositionen bör förslaget till en lag om ingripande mot otillbörligt beteende avseende offentlig upphandling prövas av riksdagen på nytt, mot bakgrund av bl.a. de ytterligare erfarenheter som vunnits och de åtgärder för att skapa ökad konkurrens i den offentliga sektorn som regeringen nu vidtar.

Motionerna

Med anledning av propositionen har fyra motioner väckts i riksdagen, 1993/94:Fi16–19.

I motion Fi16 begär Göran Persson m.fl. (s) att riksdagen avslår propositionen med hänvisning till att några nya och relevanta motiv för ett ändrat ställningstagande inte redovisas i propositionen.

I motion Fi17 begär Birgitta Hambraeus (c) att riksdagen avslår propositionen. Propositionen innebär enligt motionären en alltför stark statlig styrning av kommunerna och en inskränkning av den kommunala självstyrelsen.

I motion Fi18 begär Johan Lönnroth m.fl. (v) att riksdagen avslår propositionen. Regeringen återkommer nu med precis samma förslag som riksdagen tidigare avslagit utan att förebära några nya skäl, anser motionärerna.

I motion Fi19 begär Harriet Colliander m.fl. (nyd) att riksdagen genom lag omedelbart beslutar att anta tvingande regler för skyldighet att anordna anbudstävlingar i samband med upphandling i kommuner och landsting. Enligt motionärerna borde ett tidigare framlagt förslag av en arbetsgrupp i Näringsdepartementet ligga till grund för lagstiftning i stället för den nu framlagda propositionen.

Utskottet har i sitt förra yttrande gjort en relativt detaljerad genomgång i relevanta delar av hur lagförslaget förhåller sig till dels grunderna för den kommunala självstyrelsen, dels Europakonventionen om kommunal självstyrelse. Utskottet konstaterar att Lagrådets granskning i den del som berör den föreslagna lagregleringens förhållande till grundlagarna och andra rättsregler av övergripande natur inte har givit anledning till några erinringar. Utskottet konstaterar också att regeringen, med referens till grundlagspropositionen (prop. 1973:90 s. 190 f.), bedömt att en lagstiftning med den innebörd det aktuella lagförslaget har inte strider mot bestämmelserna om den kommunala självstyrelsen. Utskottet gör för sin del samma bedömning som regeringen vad avser lagförslagets förenlighet med grundläggande bestämmelser om kommunernas och landstingens självbestämmande i olika hänseenden.

Enligt utskottets mening är sådan lagstiftning som kan bidra till en effektiv konkurrens ett viktigt instrument för att påskynda den pågående omvandlingsprocessen inom den offentliga sektorn. Utskottet finner att den nu föreslagna lagen är avsedd att täcka ett behov som inte helt kan fyllas genom lagen (1992:1528) om offentlig upphandling (omtryckt SFS 1993:1468) eller den nya konkurrenslagen (1993:20).

Det uppdrag som regeringen i juli 1993 gav Konkurrensverket, länsstyrelserna och Statskontoret att följa det pågående utvecklingsarbetet och studera i vilken omfattning produktionen för kommunernas, landstingens och statens räkning är utsatta för konkurrens skall redovisas senast den 31 december 1994. Regeringen har i den tidigare propositionen uttalat att den inte är främmande för att ta upp frågan om lagstiftning till förnyad prövning, om den nyss nämnda redovisningen tyder på att de åtgärder som vidtagits för att öka konkurrensen inte givit tillräckliga effekter på marknaden. Vid en sådan prövning bör enligt utskottets mening frågan ånyo övervägas om införande av regler om skyldighet för statliga och kommunala myndigheter att anordna anbudstävlingar i samband med upphandling av varor och tjänster.

Sammanfattningsvis finner utskottet att proposition 1993/94:222 bör tillstyrkas.

Stockholm den 5 maj 1994

På konstitutionsutskottets vägnar

Thage G Peterson

I beslutet har deltagit: Thage G Peterson (s), Birger Hagård (m), Catarina Rönning (s), Kurt Ove Johansson (s), Inger René (m), Hans Göran Franck (s), Ingvar Svensson (kds), Simon Liliedahl (nyd),

Från Vänsterpartiet, som inte företräds av någon ordinarie ledamot i utskottet, har suppleanten Bengt Hurtig (v) närvarit vid den slutliga behandlingen av ärendet.

Avvikande mening

Thage G Peterson, Catarina Rönnung, Kurt Ove Johansson, Hans Göran Franck, Torgny Larsson, Lisbeth Staaf-Igelström och Elvy Söderström (alla s) anser att den del av utskottets yttrande under rubriken "Konstitutionsutskottets bedömning" som börjar med "Utskottet har" och slutar med "bör tillstyrkas" bort ha följande lydelse:

I sitt tidigare yttrande anförde utskottet att förslaget innebär ett otillbörligt och allvarligt ingrepp i den kommunala självstyrelsen och att den statliga detaljregleringen av kommunal verksamhet skulle öka helt obefogat. Förslaget bedömdes vidare innebära ett brott mot artikel 6 punkt 1 i den europeiska konventionen om kommunal självstyrelse genom förslaget om en statlig bedömning av hur en kommuns egenregi-verksamhet förhåller sig till konkurrerande, extern verksamhet. Mot bakgrund av de möjligheter till begränsningar som rättssystemet redan i dag erbjuder i fråga om otillbörligt beteende vid upphandling — bl.a. bestämmelserna i 1 kap. 9 § regeringsformen om objektivitet och saklighet — ansåg utskottet att det kunde ifrågasättas om någon lagstiftning över huvud taget behövdes.

Utskottet finner att ingenting vare sig i den kommunala verkligheten eller i det ånyo framlagda lagförslaget motiverar att utskottet intar någon förändrad hållning till förslaget i propositionen, vilket enligt utskottets mening bör avstyrkas.

Meningsyttring av suppleant

Meningsyttring får avges av suppleant från Vänsterpartiet, eftersom partiet inte företräds av ordinarie ledamot i utskottet.

Bengt Hurtig (v) anför:

Jag ansluter mig till den avvikande meningen.